

VZGOJNI NAČRT OŠFB¹

---

1. POSLANSTVO IN VIZIJA

- 1.1. Poslanstvo
- 1.2. Vizija

2. VREDNOTE V VZGOJNEM DELOVANJU ŠOLE

- 2.1. Vključenost vrednot v delo šole
- 2.2. Vzgoja za vrednote

3. SODELOVANJE S STARŠI

- 3.1. Oblike sodelovanja s starši
- 3.2. Obveščanje staršev
- 3.3. Vzgojni dogovori

4. VZGOJNE DEJAVNOSTI ŠOLE

- 4.1. Proaktivne in preventivne dejavnosti
- 4.2. Svetovanje in usmerjanje
- 4.3. Pohvale, priznanja in nagrade

5. VZGOJNI POSTOPKI IN UKREPI

- 5.1. Načela vzgojnega delovanja
- 5.2. Posebni vzgojni postopki
  - 5.2.1. Restitucija
  - 5.2.2. Mediacija
- 5.3. Vzgojni odzivi
- 5.4. Vzgojni ukrepi
  - 5.4.1. Vrste
  - 5.4.2. Individualni vzgojni načrt
  - 5.4.3. Izvenšolska pomoč

6. EVALVACIJA VZGOJNEGA NAČRTA

- 6.1. Dokumenti vzgojnega delovanja šole
- 6.2. Vprašalniki in analize
- 6.3. Obravnava na svetu staršev

---

¹ Delovno neelektorirano gradivo ; pripravil J. Pirnat, šolska svetovalna služba

1. POSLANSTVO IN VIZIJA ŠOLE

1.1. Poslanstvo šole

Učitelji osnovne šole Franceta Bevka si prizadevamo, da šolo oblikujemo kot varno in spodbudno učno okolje, v katerem se bodo učenci s prizadevnostjo in zavzetim delom naučili kar največ, razvili delovne in učne navade, postali telesno in športno dejavni in bodo razvili zdrav življenjski stil.

Prizadevamo si, da se učenci v času šolanja, naučijo skrbeti zase, za druge in za skupnost, postanejo odgovorni za svoja dejanja in da ravnajo premišljeno, da so strpni, solidarni in tovariški, da razvijejo pozitivna čustva in dejaven odnos do družbe, da ustvarjajo in sprejemajo prijateljstva in razvijejo pozitivno samopodobo, da spoštujejo druge in sprejemajo drugačnost, da so solidarni in pomagajo, da rešujejo probleme po mirni poti, da so miselno radovedni in razmišljajo s svojo glavo, da si znajo postavljati cilje in se odločati, da se znajo postaviti zase, se borijo za pravico, so pošteni in zanesljivi, da ravnajo v skladu z moralnimi in etičnimi normami in so dosledni v svojem vedenju in da postanejo odgovorni državljani Republike Slovenije in Evropske unije, ki vedo, da je svoboda, človekove pravice in demokracija edina pot k gradnji boljše družbe.

1.2 Vizija šole

V šoli bomo organizirali in oblikovali vzgojno in učno delo, na način, ki bo upošteval otrokovo enkratnost, neponovljivost in individualnost, upoštevali bomo torej otroka takšnega kot je, ne kakršnega želimo starši in šola. Otrokom bomo zagotovili varno in spodbudno šolsko okolje v katerem bomo prilagajali oblike učnega dela in motivacije vsakemu posamezniku, tako da bo lahko dosegali najboljše dosežke, ki jih zmore. Cilj posameznega učenca mora biti nivo znanja, ki ga lahko doseže s svojim največjim angažiranjem.

Zavedamo se, da globalizacija in skokovit napredek tehnologije v marsičem drastično spreminja življenjsko okolje otrok, v katerem se zmanjšuje tako socializacijska moč družine kot šole. Zato bomo v šolske in vzgojne programe vključevali vsebine, ki imajo v ospredju razvijanje in utrjevanje občečloveških in demokratičnih vrednot. Posebej bomo razvijali odgovornost učencev za svoje vedenje in jih učili, kako lahko vsakdanje težave rešijo sami oziroma kdo jim lahko pomaga, če tega ne zmorejo.

Posebej bomo skrbeli za otroke, ki zaradi različnih osebnih okoliščin težje dosegajo povprečne učne rezultate. Učencem, ki so sposobni dosegati najvišje dosežke, bomo omogočili dodatno učenje in sodelovanje na šolskih tekmovanjih. Čeprav je tekmovalnost eno od gibal sodobne civilizacije, bomo v šoli tekmovalnost razvijali predvsem kot izziv posamezniku, da se angažira najbolje kot se more. Zato bomo posebej spodbujali in tudi nagrajevali delavnost, prizadevnost in medsebojno pomoč pri delu.

Da bi to dosegli, si bomo prizadevali, da bomo svoje delo opravljali zavzeto, odgovorno, v skladu s poklicno etiko in ga ocenjevali po najvišjih standardih stroke ter si prizadevali za strokoven in osebni razvoj vseh delavcev šole.

Sledili bomo razvoju pedagoške stroke in izpopolnjevali dobro prakso šole pri učnem in vzgojnem delu. Zato bomo v naše delo vključevali razvojne projekte in pedagoške inovacije, uporabljali nove učne in komunikacijske tehnologije ter razvijali učinkovite načine sodelovanja s starši in šolskim okoljem.

2. VREDNOTE V VZGOJNEM DELOVANJU ŠOLE

2.1 Vključenost vrednot v delo šole

Vrednote zavestno vključujemo v delo šole, tako v poučevanju in vzgoji kot pri delu s starši in drugih strokovnih in delovnih opravilih šole. Vrednote razumemo kot prostor, ki določa sprejemljivo, želeno ali nujno ravnanje posameznika, individualne in skupne cilje, ustreznost čustvenih odzivov in avtonomno moralo posameznika. Zato vrednote upoštevamo, osvetljujemo in poudarjamo njihov pomen v vseh učno vzgojnih situacijah.

Posebno pozornost bomo namenili enotnemu razumevanju in tudi ravnanju delavcev šole, staršev in učencev tako, da bomo pri svojem delu posebej izpostavili :

- usklajeno delovanje staršev in šole, ki ga učenci doživljajo kot **vrednostni sistem odraslih**, ki ima svoj smisel in omogoča življenje v skupnosti
- spoznanje, da so **pravice in dolžnosti** medsebojno povezane in ne smejo omejevati pravic drugih
- sprejemanje odgovornosti** za svoje vedenje in dejanja; reševanje težav na pozitiven način, po mirni poti in brez uporabe sile
- skrb in sočutje** ki obsega skrb zase, za druge in za skupnost in sposobnost vživljanja v probleme drugih
- prizadevnost** kot osebno zavzetost, da vsako nalogo opravimo najbolje kot moremo, ustrezno in dostojno in si prizadevamo izboljšati svoje rezultate
- pravičnost**, ki vključuje prizadevanje za skupno dobro in za pravično družbo, v kateri bodo vsi posamezniki obravnavani enakovredno in pravično
- svobodo** kot pravico posameznika do lastnega mnenja in odločanja po lastni vesti in se kaže v zavzemanju za pravice vseh ljudi in upiranju nepotrebnemu nadzoru in kršenju pravic
- poštenje, zanesljivost in resnicoljubnost**
- osebnostna celovitost**, ki se kaže v ravnanju z moralnimi in etičnimi normami, pri čemer je ravnanje v skladu z našim besedami
- spoštovanje**, ki se kaže v premišljenem ravnanju, spoštljivosti in pozornosti do drugih in upoštevanju drugačnih mnenj
- razumevanju, strpnosti in vključenosti**, ki odraža pozornost do drugih, sprejemanju različnosti in prizadevanju po vključenosti v skupino in skrbi za vključevanje drugih

To je naš osnovni vrednostni okvir, ki nam omogoča, da vsakdanjo šolsko prakso povezujemo z izkustvenim socialnim učenjem ter osebnostnim in moralnim zorenjem učencev.

2.2 Vzgoja za vrednote

Vzgoja za vrednote je vključena v celotni učno vzgojni proces in zajema spoznavanje in razumevanje pomena vrednot v vsakdanjem življenju, spodbujanje k pravilnemu in moralnem ravnanju ter sprejemanju pravil in omejitev, ki so nujne za življenje v skupnosti.

Šola zato v različnih proaktivnih dejavnostih, v okviru projektov, ur oddelčnih skupnosti, dnevov dejavnosti in ob drugih priložnostih realizira tudi vzgojo za vrednote. Pri tem upoštevamo nivo moralnega razvoja učencev in je usmerjena v učenje in spodbujanje za

- ravnanje v skladu s pravili šole in širše družbene skupnosti
- poistovetenje oz. identifikacijo s skupino in pomembnimi posamezniki
- ponotranjenje vrednostnih usmeritev in moralnega ravnanja posameznika

Pri vzgoji za vrednote zato izbiramo takšne oblike dela, dejavnosti in konkretno ravnanje, ki učencem omogoča pozitivno izbiro nabora vrednot, razvija kritično presojo lastnega ravnanja, omogoča vživljanje in sočustvovanje, ustvarja pozitivno klimo doživljanja vrednot in spoštovanja pravil, spodbuja spoštljive medosebne odnose in sporazumno reševanje problemov in lastno hotenje po primernem in moralnem vedenju.

Učitelji, starši in učenci dvakrat letno, v okviru strokovnih in starševskih srečanj oziroma pri delu šolskega parlamenta del, obravnavajo vključenost in vzgojo za vrednote v življenju in delu šole.

3. SODELOVANJE S STARŠI :

Starši imajo primarno pravico in dolžnost vzgoje otrok in šoli le dodeljujejo legitimiteto vzgoje katere okvir, oblike in cilji, jim morajo biti vnaprej poznani. Zato je redno in kvalitetno sodelovanje šole s starši predpogoj za učinkovito vzgojno dejavnost šole.

3.1 Oblike sodelovanja s starši

S starši bomo sodelovali tako pri doseganju učno vzgojnih ciljev kot pri reševanju razvojnih in osebnih težav njihovih otrok ali skupin otrok. Zato bomo poleg običajnih oblik (roditeljski sestanki, govorilne ure) sodelovanja spodbujali medsebojno komunikacijo staršev in druge aktivnosti v okvirih oddelčnih skupnosti in v okviru šole kot celote. Posebej bomo na prvem roditeljskem sestanku šolskega leta obravnavali problematiko vzgojnega dela in se skupaj z njimi odločali o prioriternih nalogah.

3.2 Obveščanje staršev

Starše bomo sproti obveščali o osebnem razvoju pa tudi kritičnih stvareh, ki zadevajo njihovega otroka in v primerih, da otrok zaradi manj primernih vedenjskih vzorcev potrebuje posebno socialno psihološko pomoč skušali v dogovoru z njimi, to pomoč tudi poiskati.

Starše obveščamo o dogodkih, ki zadevajo njihovega otroka :

-ustno, po telefonu ali pisno

-oblike obveščanja so dogovorjene na roditeljskih sestankih posameznih oddelčnih skupnosti

-vedno pa po telefonu, kot **nujno obvestilo**, starše obvestimo o dogodkih, ki zadevajo **večjo materialno škodo, poškodbe ali resne kršitve šolskega reda** in posredno ali neposredno **zadevajo njihovega otroka**

3.3 Vzgojni dogovori

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da je potreben daljši in poglobljen razgovor o otrokovem vedenju ali težavah v šoli, starše povabimo na razgovor v šolo. Na razgovor lahko povabimo tudi drugega strokovnega delavca šole.

Cilj takšnih razgovorov je skupni dogovor šole, staršev in učencev o načinih za reševanje problemov, spreminjanju vedenja in pomoči, ki jo lahko nudi šola ali, če je to potrebno, druge institucije psihosocialne pomoči. V dogovoru se opredelijo tudi načini preverjanja dogovorjenega vzgojnega ravnanja šole in družine.

V primerih, ko šola ne more zagotoviti sodelovanja staršev ali oceni, da gre pri posameznih otrocih za zanemarjanje, bomo poiskali pomoč in tudi sodelovali v delu drugih institucij psihosocialne pomoči.

4. VZGOJNE DEJAVNOSTI ŠOLE :

4.1 Proaktivne in preventivne dejavnosti

Šola bo šolsko delo in življenje v šoli organizirala tako, da se bodo otroci v šoli počutili varno, da bodo pri šolskem delu zavzeti in ustvarjalni in da bodo prevzemali odgovornost za svoje vedenje in sprejemali omejitve, ki jih postavlja življenje v skupnosti.

Ker je razred/oddelek primarna socialna skupina v šoli, bomo posebno pozornost namenili oblikovanju dobrih medosebnih odnosov, solidarnosti in skrbi za vrstnike, spoštovanju in upoštevanju različnosti in reševanju problemov ki zadevajo razred. Vsaka oddelčna skupnost bo v prvih oddelčnih urah sprejela pravila oddelka. Posebej bomo skrbeli za učence, ki se težje vključujejo v skupino in so zaradi tega lahko žrtve vrstniškega nasilja.

Razrednik bo zato skrbno spremljal razred in dogajanja med učenci in se bo učinkovito odzival na probleme razreda ali posameznikov v razredu. Pri tem bo upošteval razvojni nivo učencev, posebnosti posameznih učencev in kontekst dogajanja. Pri reševanju težjih problemov bo k sodelovanju povabil svetovalno službo šole.

Tematsko usmerjene vzgojne dejavnosti šole bomo organizirali v okvirih ur oddelčne skupnosti, dnevov dejavnosti, v terminih interesnih dejavnosti ali kot posebni šolski projekti. Teme, ki jim bomo posvetili posebno pozornost so : odnosi z vrstniki in socialne veščine, med vrstniško nasilje, nenasilno reševanje konfliktov, odvisnosti, odnosi med spoloma, problem spolno prenosljivih bolezni s posebnim poudarkom na AIDSu, problemi ti. cyberbullyinga, nespoštovanja zasebnosti pri uporabi mobilnih telefonov idr.

Prav tako bomo uvajali stalne oblike informiranja, učenja in zavedanja o vsakdanjih življenjskih težavah in problemih, s posebnim poudarkom reševanja med vrstniških problemov.

Posebno pozornost bomo namenili razvijanju moralnih vrednot, sprejemanju odgovornosti za svoje vedenje in kritično vrednotenje lastnega vedenja in vedenja vrstnikov. Spodbujali bomo razumevanje, da smo ob siceršnji odgovornosti zase odgovorni tudi za druge, da pomagamo šibkim in posameznikom v težavah. Spodbujali bomo vrstniško pomoč in solidarnost v konkretnih šolskih situacijah.

Šola bo vsaj enkrat na leto na svetu staršev obravnavala tipične vzgojne probleme na posameznih razvojnih nivojih/ razredih in se skupaj s starši odločala za najprimernejše oblike dela, ki bi učencem pomagala probleme preseči in rešiti. Šola bo spodbujala vse oblike povezovanja, sodelovanja in vključevanje staršev v življenje in delo šole.

Šola bo vsako leto organizirali prireditve in oblike dela (dnevi odprtih vrat), na katerih bodo lahko starši in krajani spoznavali delo in dosežke šole in njenih učencev in se posredno vključevali v nekatere skupnostne dejavnosti šole (razstave, izleti, tekmovanja ipd.).

Posebna in vsakodnevna usmeritev šole bo povečan osebni nadzor učiteljev na mestih, kjer je pojavnost nezaželenih oblik vedenja verjetnejša. Posebno skrb bomo namenili večji občutljivosti delavcev šole za prikrite oblike nezaželenega vedenja.

4.2 Svetovanje in usmerjanje

Svetovanje in usmerjanje je namenjeno učencem, posredno pa tudi njihovim staršem, pri reševanju njihovih lastnih problemov, ki so povezani z njihovim razvojem, šolskim delom, odnosih z vrstniki in odraslimi, razvijanju samopodobe in prevzemanju odgovornosti.

Usmerjanje in svetovanje je usmerjena strokovna dejavnost šole in lahko poteka v urniškem času oz. šolskih obveznosti (ure oddelčne skupnosti) ali pa v času izven urnika (pogovorne ure učiteljev, šolska svetovalna služba), za kar pa se dogovorimo s starši, sprotno, za vsak primer posebej.

Svetovanje in usmerjanje poteka v obliki pogovora med delavci šole in učenci, ki zadeva šibkosti ali težave v otrokovem šolskem funkcioniranju, odnose z vrstniki in enkratne ali občasne kršitve šolskega reda. O vsebini in ciljih svetovanja in usmerjanja za posameznega otroka se dogovorijo učitelji na oddelčni konferenci. O naravi dogovora razrednik obvesti starše.

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da otrok potrebuje dlje časa trajajoče spremljanje, usmerjanje in svetovanje v okviru šole, se lahko s starši dogovori za termine, v katerih ta proces poteka.

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da se pri otroku pojavljajo težave in oblike vedenja, ki jih šolska obravnava ne more omiliti, izboljšati ali odpraviti, staršem predlaga obravnavo v zunanjih ustanovah psiho-socialne pomoči.

Svetovanje in usmerjanje učencev pomaga učencem, da :

- oblikujejo lastne cilje in načine uresničevanja
- da učinkovito organizirajo svoje šolsko in domače šolsko delo
- da spremljajo svoje delo in uspešnost
- razmišljajo, presojujejo in vrednotijo svoje vedenje in ravnanje drugih
- prevzemajo odgovornost za svoje ravnanje
- se znajo vživeti v ravnanje drugih
- razumejo razloge za neprimerno vedenje
- konstruktivno rešujejo probleme in konflikte
- znajo ravnati in obvladovati stres, strah, čustveno napetost, frustracije, apatičnost....
- razvijajo pozitivno samopodobo
- dosegajo cilje, ki jih zastavi šola

4.3 Pohvale, nagrade in priznanja

Učenci lahko za uspešno in prizadevno delo v šoli prejmejo pohvale, priznanja in nagrade. Pohvale, priznanja in nagrade učencem predlagajo: razrednik, drugi strokovni delavci šole, učenci, mentorji dejavnosti, ravnatelj

Pohvale se podeljujejo za:

- prizadevnost ter doseganje vidnih rezultatov pri pouku, interesnih dejavnostih in drugih dejavnostih šole,
- bistveno izboljšanje učnega uspeha v primerjavi s preteklim šolskim letom,
- doseganje vidnih rezultatov na šolskih tekmovanjih in srečanjih učencev z različnih področij znanja in delovanja,
- posebej prizadevno in učinkovito delo v oddelčni skupnosti učencev, izjemen odnos do učencev, delavcev šole in drugih odraslih in nudenje pomoči tistim, ki jo potrebujejo.

Pohvale so lahko ustne (pri enkratni ali kratkotrajni aktivnosti) ali pisne.

Priznanje se izrekajo za:

-večletno prizadevnost in doseganje vidnih rezultatov pri šolskem delu,
-doseganje vidnih rezultatov na tekmovanjih in srečanjih učencev, ki so organizirana na državnem nivoju

Nagrada se lahko podeli učencu, ki je prejel priznanje:

Vrsto nagrade za posameznega učenca določi ravnatelj v sodelovanju z razrednikom oziroma mentorjem. Praviloma so nagrade knjige ali pripomočki, ki jih učenec lahko uporablja pri pouku ali drugih dejavnostih šole.

5. VZGOJNI POSTOPKI IN UKREPI

Vzgojni postopki in ukrepi so oblikovani kot možni okvir odzivanja na neprimerno vedenje posameznega učenca. Enako vedenje otrok ne pomeni nujno istih ali podobnih vzgojnih težav, ob enakih ali podobnih vzgojnih težavah, pa se lahko pojavlja različno vedenje učencev. Zato ne podpiramo vnaprej predpisanih posledic za kršitev pravil. Vzgojne postopke in ukrepe razumemo kot proces, ki naj učencu pomaga preseči neprimerne vedenjske vzorce in ga naučiti sprejemati odgovornosti za svoje vedenje.

5.1 Načela vzgojnega delovanja :

Vzgojno delovanje šole je integralni del učno vzgojnega procesa šole, je predpogoj za učinkovit učni proces, hkrati pa tudi učni proces sam. Vzgojno delovanje šole je torej interakcija delavcev šole, učencev in njihovih staršev. Interakcija je lahko neposredna, osebna, v šolskih situacijah in drugih situacijah, ali posredna, kot informacija o vedenju učencev oziroma posameznega učenca in dogovorov o vedenju in ravnanju.

Pri vzgojnem delovanju šole sledimo naslednjim načelom :

- odzivnost in povezanost
- spoštovanje integritete učenca
- postopnost in sorazmernost ukrepov
- upoštevanje razvojnih posebnosti
- jasnost sporočil
- sodelovanje s starši

Pozorno spremljamo vedenje in ravnanje učencev in pri odzivanju upoštevamo okoliščine in motive za določeno vedenje. Na primerno, ustrezno, socialno in moralno vedenje se odzivamo pozitivno, s spodbudo in pohvalo, na neprimerno, neustrezno, nesocialno in nemoralno vedenje pa negativno, z grajo in kritično oceno.

Pri tem spoštujemo osebnostno integriteto učenca in v svojem ravnanju poudarimo naklonjenost in pripravljenost za pomoč. Vzgojno delovanje mora biti torej izvedeno in prepoznano kot logična posledica učenčevega vedenja in ne kot osebna ali naključna odločitev učitelja za kaznovanje.

Pri izbiri vzgojnih postopkov moramo slediti postopnosti in sorazmernosti ukrepov. Vzgojno delovanje, ki učinkovito korigira otrokovo vedenje v trenutni šolski situaciji in zadeva pogoste in običajne oblike neprimerne vedenja učencev v šoli, ne potrebuje evidentiranja, dokumentiranja in aktivnega sodelovanja staršev.

Pri odločanju za vrsto, obliko in intenzivnost vzgojnega delovanja pri posameznem učencu, upoštevamo teže prekrška in razvojne posebnosti učencev. Za administrativne oblike vzgojnih ukrepov se praviloma odločamo šele v tretji triadi devetletke.

Pri vzgojnem delovanju uporabljamo besednjak vedenja in ravnanja ter šolskih pravil in dogovorov. Učencem jasno in njihovi starosti razumljivo sporočamo zakaj določeno vedenje ni primerno in kakšne so posledice takšnega vedenja.

Vzgojno delovanje šole ne more biti učinkovito brez sodelovanja staršev, niti brez spoštovanja vzgojnih prizadevanj staršev. Zato šola pri vzgojnem delovanju ne vrednoti niti ne izpostavlja družinskih posebnosti ali v vzgojnega stila staršev, ampak poskuša z njimi vzpostaviti partnerski odnos pri reševanju vzgojnih problemov učencev.

5.2 Posebni vzgojni postopki in ukrepi :

Posebni vzgojni postopki so usmerjena pedagoško strokovna ravnanja, ki zadevajo ponavljajoče, pogostejše in obsežnejše kršitve pravil šolskega reda. Uporabljajo se v primerih, ko učenec kljub vzgojnim odzivom učiteljev, ne korigira svojega vedenja, noče sodelovati ali pa zaradi različnih razlogov tega ni sposoben. Vzgojni postopek torej posredno pomaga otroku spremeniti svoje vedenje. Vzgojni postopek se uvede na predlog učečega učitelja, s sklepom katerega od organov šole (razrednik, učiteljski zbor, ravnatelj) ali z dogovorom šole in staršev o določenem skupnem ravnanju.

Vzgojni postopki in ukrepi se dokumentirajo kot zaznamki v obstoječi dokumentaciji (dnevnik), kot zapisi določenih služb oz. organov ali pa kot zapisniški sklepi učiteljske konference.

5.2.2 Restitucija

Restitucija je oblika vzgojnega ukrepanja, ki omogoča posamezniku, ki je s svojim ravnanjem povzročil materialno ali moralno škodo drugemu, skupini ali šoli, da to popravi. Posameznik se v postopku restitucije sooči s posledicami svojega ravnanja, sprejme odgovornost za takšno ravnanje in poišče načine s katerimi svojo napako popravi oziroma se z oškodovancem dogovori za načine poravnave.

V postopku restitucije ukrepi niso enolično in vnaprej določeni, jih pa smiselno povezujemo s povzročeno psihološko, socialno ali materialno škodo. Povzročitelj škode se mora potruditi, da poišče rešitev, ki jo oškodovanec sprejme kot primerno nadomestilo povzročene škode. Restitucija torej spodbuja konstruktivno vedenje, ker ni kaznovalca in kazni, ni obrambnih ali destruktivnih reakcij in je zato verjetnost spremembe vedenja večja.

Strokovnih delavcev predvsem spodbujajo, usmerjajo in spremljajo proces restitucije. Ta je končan, ko oškodovanec potrdi, da je zadovoljen s poravnavo in ko povzročitelj tako na čustvenem in miselnem nivoju sprejme svoje ravnanje, kot nekaj, kar je dolžan storiti, če prej z nepremišljenim ravnanjem povzroči kakršnokoli škodo.

Restitucijo lahko razumemo, kot posebno polje vzgoje, katerega cilj je, da učenci kritično razmišljajo o svojem vedenju in sami popravijo posledice slabo premišljenih dejanj.

5.2.3 Mediacija

Je postopek, v katerem se osebe, ki imajo problem ali konflikt, ob pomoči tretje osebe, posrednika oziroma mediatorja, pogovorijo in ugotovijo, kje so točke njihovega spora, izrazijo svoja mnenja, ideje, težave in čustva, izmenjajo stališča ter poskušajo najti rešitev, s katero bodo vsi zadovoljni. V mediaciji prevzamejo udeleženci odgovornost za rešitev nastalega konflikta. Mediacija pomaga pri vzpostavljanju odnosov medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Mediator, posrednik v sporu, je lahko vrstnik ali odrasla oseba. Prevzema le vlogo mediatorja in ne posega v samo reševanje problema, čeprav modro ponudi potrebno pomoč.

Pomembna značilnost vrstniške mediacije je, da je proces mediacije v celoti v rokah učencev: izvajajo ga učenci za učence, toda s pomočjo mentorja. To je dragocena izkušnja za strani v sporu in za vrstnike mediatorje.

V šoli uporabljamo metodo mediacije ob pomoči odraslih, torej strokovnih delavcev šole, v vseh primerih, ko ocenimo, da bi takšna oblika dela lahko pomagal rešiti, omiliti ali zmanjšati medsebojne probleme učencev.

Pri tem upoštevamo razvojnih in osebnostnih značilnosti učencev vpletenih v problem in mediacijo nadgradimo z drugimi oblikami pomoči in svetovanja učencem.

5.3 Vzgojni odziv

Vzgojni odziv je vsako verbalno in neverbalno učiteljevo vedenje, ki zadeva določeno vedenje posameznega učenca ali skupine v šolskih situacijah, ki jih učitelj izvaja, vodi, nadzoruje ali je vanje vpleten na posreden način. Vzgojni odziv je del učiteljeve strokovne kompetence, ki mu omogoča, da učinkovito poučuje, vzgaja in kontrolira šolsko situacijo in je avtonomna strokovna odločitev in delovanje učitelja.

Z vzgojnim odzivanjem dosegamo :

- spremembo vedenja posameznega učenca ali skupine
- učinkovito, spodbudno in varno okolje za učno in vzgojno delo
- socialno učenje in interakcije, ki usmerjajo učence v ustrezno ravnanje in vedenje

Vzgojni odziv implicitno ali eksplicitno vsebuje učiteljevo navodilo za ravnanje in je kot tak za učence obvezujoč. Večkratno zaporedno neupoštevanje učiteljevega navodila za delo in ravnanje učencev predstavlja kršitev šolskega reda, katerega posledica je vzgojni ukrep.

Učitelj avtonomno presodi, ali določeno ravnanje in vedenje posameznih učencev lahko še obvladuje v okviru svojega vzgojnega odzivanja ali pa je potrebno vzgojno ukrepati. V tem primeru obvesti razrednika in svetovalno službo, ki se skupaj odločata o naravi vzgojnih ukrepov za posameznega učenca. Ocena učiteljeve presoje je lahko tudi del strokovnega dialoga na učiteljski konferenci, ki lahko odloča o oblikah in načinih vzgojnega ukrepanja.

V primerih, ko je ogrožena varnost ali zdravje posameznika ali ko gre za grob in nedopusten napad na osebno integriteto posameznika, učenca ali učitelja, je učitelj dolžan storilca takoj odstraniti iz skupine in se dejanje individualno obravnava po predvidenemu protokolu v svetovalni službi ali pri drugih strokovnih delavcih šole. V primerih skrajne nevodljivosti učenca šola pokliče starše in jim preda otroka. V vseh teh primerih je šola dolžna uvesti ustrezne vzgojne ukrepe za učenca.

5.4 Vzgojni ukrepi

Vzgojni ukrep je torej posledica kršitev šolskega reda in strokovne odločitve, da se ukrep izvede. Odločitev je lahko individualna (učitelj) ali skupinska (konferenca). Učencu ali učencu in njegovim staršem pojasni razloge za takšno odločitev, obliko in trajanje ukrepa in načine s katerimi bomo preverili ali je ukrep učinkoval.

V primerih, ko to ni mogoče (npr. odstranitev učenca od šolske ure), se razgovor opravi čim prej ko je mogoče, praviloma še isti dan.

Vzgojni ukrep je za učenca in njegove starše obvezujoč in se mu morajo podrediti. Vzgojni ukrepi se dokumentirajo v šolski dokumentaciji kot sklep razrednika ali učiteljskega zbora, zapisek o razgovoru s starši ali učencem in pisni dogovori med starši, učencem in šolo.

5.4.1 Vrste vzgojnih ukrepov

- **povečan nadzor** nad učencem v šoli
- redni, vsakodnevni in vnaprej določeni **stiki s strokovnim delavcem** za razgovor o dogajanju in doživljanju v šoli
- vsakodnevni ali tedenski **kontakti s starši** in poročanje o otrokovem vedenju v šoli
- pogostejši prihodi (npr. tedenski) staršev v šolo in **razgovor učenca, staršev in strokovnega delavca** o dogajanju in doživljanju v šoli
- v primerih, ko gre za pogoste ali resne kršitve šolskega reda, lahko, v soglasju s starši, **zadržimo učenca** zaradi pojasnitve okoliščin dogodka in zahtevami za njegovo vedenje vnaprej
- **vabilo na razgovor** v izvenšolskem času, skupaj s starši
- **prepoved** vstopanja, zadrževanja ali uporabe določenih šolskih prostorov
- **prepoved** nekaterih pričakovanih oblik vedenja
- **prepoved približevanja** določenemu učencu, seveda v okvirih, ki jih določa nujnost zadrževanje v istih prostorih
- **ukinitve nekateri pravic**, ki so povezane s kršitvami šolskega reda, s pridobljenimi statusi učenca ali ugodnostmi, ki jih nudi šola učencem izven predpisanih dejavnosti in standardov
- v primerih izvajanja pedagoškega procesa izven šole lahko šola za učence, ki z neupoštevanjem navodil lahko povzročijo ogrožanje svoje in varnosti drugih, poskrbi za **posebno spremstvo** strokovnega delavca; v primerih, ko pa to ni možno, pa poskrbi za nadomestni vzgojno izobraževalni proces v šoli
- kadar učenec s svojim vedenjem onemogoča izvajanje pouka in so bili opravljeni že vsi drugi vzgojni ukrepi za omilitev tega vedenja, lahko učitelj odredi učencu, da **zapusti pouk**. Učenec v času odstranitve pod nadzorom strokovnega delavca, ki ga določi ravnatelj ali opravlja šolsko dela ali pa se z njim pogovori o problemu in vedenju, zaradi katerega ni bil pri pouku. Učitelj, ki je učencu odredil zapustitev pouka mora še isti dan opraviti razgovor z njim in se dogovoriti o pravilih vedenja v prihodnje.
- **vzgojni dogovor** učenca, staršev in šole o vedenju v šoli
- **individualni vzgojni načrt**, ki ga pripravi razrednik in šolska svetovalna služba v sodelovanju s starši in učencem
- **vključevanje v izven šolske oblike pomoči** in sodelovanje s temi institucijami
- **predlog šole** ustreznim službam, da preverijo ustreznost šolanja na redni osnovni šoli

5.4.2 Individualni vzgojni načrt

Šola lahko za učence, ki potrebujejo posebno pozornost in strokovno pomoč, oblikuje individualizirani vzgojni načrt učenca. Pri tem sodelujejo učenec, starši in strokovni delavci šole.

Individualni vzgojni načrt naj učencu pomaga doseči pozitivne spremembe v načinih zadovoljevanja lastnih potreb, upoštevanja potreb in pravic drugih, sprememb na področju učenja in vedenja.

Pri tem je potrebno upoštevati posebnosti učenca. Kadar starši učenca niso pripravljeni sodelovati, oblikuje šola individualizirani vzgojni načrt brez njih.

Individualizirani vzgojni načrt vsebuje:

- jasen opis problema,
- jasen opis ciljev učenja in vedenja,
- načrt ustreznih pomoči učencu in posebnih vzgojnih dejavnosti,
- strinjanje učenca, staršev in delavcev šole o lastnih nalogah in obveznostih, ki izhajajo iz uresničevanja načrta,
- morebitne izjeme in odstopanja od dogovorjenih pravil,
- način spremljave izvajanja načrta,
- posledice uresničevanja oziroma ne uresničevanja dogovorjenega

Individualizirani vzgojni načrt se oblikuje z vzgojnim dogovorom s starši ali sklepom učiteljske konference. Nosilec vzgojnega načrta je razrednik učenca. Vzgojni načrt se kot samostojni dokument hrani v osebni mapi učencev, ki potrebujejo svetovalno pomoč, v prostorih šolske svetovalne službe.

5.4.3 Izven šolska pomoč

Šola je dolžna, da v okviru svojih pristojnosti in zmožnosti, nudi največjo možno pomoč otrokom in staršem na vseh področjih, ki zadevajo šolsko življenje posameznega učenca, pri tem pa varuje zasebnost in človekove pravice posameznika, tako starša kot učenca.

V primerih, ki zadevajo področja partnerskih odnosov staršev, starševskih pristojnosti ali drugih vidikov družinskega življenja, šola sodeluje s pristojnimi centri socialnega dela in drugimi službami psihosocialne pomoči, ki družino obravnavajo. Šola je lahko prostor varnosti in sprejetosti posameznih otrok, ne more pa prevzemati vloge drugih institucij. Zato šola dosledno upošteva navodila, odločbe ali izreke sodišča o vlogi posameznih roditeljev otroka.

Šola lahko staršem in tudi učencem predlaga, da poiščejo ustrezno pomoč v drugih institucijah psihosocialne pomoči. V primerih, ko vzgojno delo šole ne dosega pričakovanih ciljev in je vedenje učenca enako ogrožajoče in moteče ali pa se celo poslabša ali pa starši odklanjajo sodelovanje s šolo, pa šola lahko zahteva vključitev v ustrezne institucionalne oblike psihosocialne pomoči.

V primerih, ko šola ne dosega zastavljenih vzgojnih ciljev, ko starši odklanjajo sodelovanje ali vključevanje v druge oblike pomoči, lahko šola pri ustreznih institucijah predlaga postopke za ugotavljanje primernosti šolanja v redni osnovni šoli.

Šola se povezuje tudi s skupinami in organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo s problematiko šolajočih otrok in mladostnikov in v njihove projekte spodbuja vključevanje posameznih otrok, ki potrebujejo vzgojno vodenje in pomoč.

7. EVALVACIJA VZGOJNEGA NAČRTA

7.1 Dokumenti vzgojnega delovanja šole

Šola svoje vzgojno delovanje dokumentira s zakonsko predpisano dokumentacijo šole, ki jo vodijo posamezne službe ali organi šole. To so predvsem:

- mapa vzgojnih ukrepov
- mapa učencev, ki potrebujejo svetovalno pomoč
- zapisniki pedagoških konferenc in zapisniki strokovnih organov šole

Zapiski posameznih dogodkov in ravnanj posameznikov, ki so povezani z vzgojnim delovanjem šole se hranijo v ustreznih mapah in zanje veljajo enaka pravila o varovanju, hranjenju ter dostopnosti podatkov, kot za druge dokumente teh map.

V celoti so dokumenti vzgojnega delovanja šole dostopne strokovnim službam, ki z njihovo pomočjo izdelajo analizo vzgojnih problemov in odzivanja šole.

7.2 Vprašalniki in analize

Šola lahko o svojem vzgojnem delovanju, načinih in oblikah ter posameznih vprašanih vzgojnega dela šole izdela vprašalnike za starše, učitelje in učence. Vprašalnike izdela in analizira šolska svetovalna služba, analiza teh vprašalnikov pa je sestavni del obravnave vzgojnega delovanja šole na strokovnih konferencah, šolskem parlamentu in na svetu staršev.

Vprašalniki so lahko tiskani ali pa objavljeni na spletu.

7.3 Obravnava na svetu staršev

Ravnatelj v sodelovanju z učitelji, razredniki in svetovalno službo pripravi poročilo o izvajanju vzgojnega načrta šole in skupaj s svetom staršev pripravi vzgojni načrt šole za naslednje šolsko leto.

Vzgojni načrt šole razumemo kot najširši strokovni dokument šole, ki določa okvire in možnosti vzgojnega delovanja šole. Zato je operacionalizacija posameznih dejavnosti, predvsem proaktivnih in preventivnih dejavnosti, ter oblik sodelovanja s starši in organizacijami civilne družbe tistega dela letnega delovnega načrta, v katerem terminsko, prostorsko in vsebinsko določamo posamezne aktivnosti šole.